

Regional strategi För arbetet mot mäns våld mot kvinnor/ våld i nära relationer i Västernorrland

2018-2021

Förord

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation är ett allvarligt brott som orsakar våldsutsatta kvinnor, barn och män samt deras närstående stort lidande. Våldet innebär stora konsekvenser för samhället genom höga kostnader för såväl skyddsåtgärder och myndighetsutövning, som vård- och övriga stödinsatser.

Regeringens sjätte jämställdhetspolitiska delmål lyder: "Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, pojkar och flickor, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet." Den regionala strategin utgår från detta delmål som omfattar alla yttringar av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld samt hot om våld riktat mot kvinnor, barn och män i nära relationer. Delmålet inkluderar även det hedersrelaterade våldet och förtrycket samt prostitution och handel med människor för sexuella ändamål. Likväl omfattar det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet barn som lever eller har levt i familjesystem präglade av olika former av våld samt mäns och pojkars våldsut-satthet och kroppsliga integritet.

Människor som utsätts för våld är ofta aktuella hos flera olika instanser och myndigheter och kan ha omfattande behov av olika skydds- och stödåtgärder. För att få till väl fungerande insatser med de utsatta i fokus krävs en hög grad av samverkan mellan kommuner, myndigheter och de ideella föreningar som bedriver stödarbete inom området.

Den Regionala strategin Mäns våld mot kvinnor/våld i nära relation är framtagen i samverkan med kommuner och myndigheter i Västernorrlands län.

Gunnar Holmgren,
landshövding i Västernorrland län

I samverkan för arbetet mot mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer i Västernorrland;

Glenn Nordlund,
Kommunstyrelsens ordförande i Örnsköldsvik

Sten-Ove Danielsson,
Kommunstyrelsens ordförande i Ånge

Åsa Sjödén,
Kommunstyrelsens ordförande i Sollefteå

Annika P Åberg,
Kriminalvårdsinspektör

Jan Sahlén,
Kommunstyrelsens ordförande i Kramfors

Kenneth Bergquist,
Polisområdeschef Västernorrland

Fred Nilsson,
Kommunstyrelsens ordförande i Härnösand

Daniel Brodén,
Chefsåklagare

Ewa Lindstrand,
Kommunstyrelsens ordförande i Timrå

Erik Lövgren,
Regionstyrelsens ordförande

Peder Björk,
Kommunstyrelsens ordförande i Sundsvall

Inledning

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra, i enlighet med det sjätte delmålet i regeringens jämställdhetspolitik. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Mäns våld mot kvinnor är ett jämställdhets- och folkhälsoproblem som förekommer i alla delar av samhället och inbegriper såväl rättsliga, sociala som hälso- och sjukvårdsaspekter.

För att nå det 6:e jämställdhetspolitiska delmålet att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor har regeringen beslutat om en tioårig nationell strategi¹.

I Västernorrland har berörda myndigheter tillsammans utarbetat en strategi för länets gemensamma insatser för att uppnå det nationella delmålet. Den regionala strategin mot mäns våld mot kvinnor tar avstamp ur den nationella strategin och omfattar alla uttryck av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation såväl kvinnors som mäns våld, våld i hbtq-relationer, hedersrelaterat våld, könsstympning samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Barn som själva är utsatta, bevittnar eller på annat sätt upplever våld mot närstående inkluderas också. Den innehåller åtgärder som stärker skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar eller på annat sätt upplever våld mot närstående, insatser mot våld i hbtq-relationer samt åtgär-

der som motarbetar destruktiv maskulinitet. Strategin sätter också fokus på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet. Arbetet på regional och lokal nivå är grundläggande för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Målet med det länsgemensamma arbetet är att våldsutsatta vuxna och barn och utövare av våld uppmärksammas och att de får tillgång till samhällets skydd- och stödinsatser genom strukturerad samverkan. Barnperspektivet ska genomsyra allt arbete med mäns våld mot kvinnor. Arbetet ska präglas av rättssäkerhet.

Strategin ska ange riktning för kommuner, region, polismyndighet, åklagarmyndighet, kriminalvård och migrationsverket i Västernorrlands län för att säkerställa god kvalitet och strukturerad samverkan i ett långsiktigt och hållbart arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det förutsätter en god strukturerad samverkan mellan berörda myndigheter. Strategin fastställer målen för det länsgemensamma arbetet och innefattar en strategisk handlingsplan som beskriver hur målen ska uppnås samt en ansvarsbeskrivning för respektive myndigheters grundläggande arbete. Det länsgemensamma arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer följs upp årligen vilket samordnas av länsstyrelsen Västernorrland.

¹ Utdrag ur Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid Skr. 2016/17:10

Struktur över den regionala samverkan i Västernorrlands län

Länsstyrelsen	Regional ledningsgrupp	Regional samverkansgrupp	Operativa nätverk
Samordna och följa upp det regionala arbetet	Leda och prioritera det regionala arbetet	Samordna och följa upp verksamheternas arbete	<ul style="list-style-type: none">Mäns våld mot kvinnorProstitution och människohandel med sexuella ändamålDjurs utsatthet i våldssamma relationer

Bakgrund

Strategin utgår från de fyra målsättningar som fastställts i regeringens nationella strategi. Målsättningar 2018-2021 är:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.
- Effektivare brottsbekämpning.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling.

Som grund för strategin ligger även följande rapporter: *Våldsutsattas upplevelser av kontakten med myndigheter*² och *Kartläggning gällande myndigheters arbete med våld i nära relation*³. Utifrån resultaten i dessa rapporter har berörda myndigheter i Västernorrland enats om att:

- Våldsutsatta personer ska uppleva att de blir tagna på allvar.
- Omhändertagandet ska vara respektfullt, kompetent och tryggt.
- Arbetet ska präglas av rättssäkerhet.

Definition av våld

Aktörerna i det länsgemensamma arbetet har enats om följande definition om våld: "Våld är att uppsåtligt bruka eller hota att bruka makt eller fysisk styrka mot en annan människa, med följd eller tämligen sannolik följd att någon dör eller att det uppstår kroppsskada, psykisk skada, skador i den känslomässiga utvecklingen eller funktionsnedsättning." Definitionen baseras på WHO:s definition av våld.

Våldet kan vara av psykisk, fysisk och sexuell karaktär och omfatta olika former av tvång och begränsningar samt försummelse. Med nära relation avses både om man har eller har haft en nära relation eller beroendeförhållande till utövaren av våldet.

Målgrupper

Strategin omfattar tre målgrupper inom mäns våld mot kvinnor med olika behov att beakta.

- Barn som själva utsätts för våld och som upplever våld mot närstående.
- Våldsutsatta vuxna.
- Utövare av våld.

² Intervjustudie från Mittuniversitetet av Karin Jarnkvist och Lotta Brännström

³ Våld i nära relation. En kartläggning av hur olika myndigheter och andra aktörer i Västernorrlands län arbetar med våld i nära relationer. Länsstyrelsens Rapport 2012-10

Ansvarsbeskrivning för myndigheternas respektive insatser vid mäns våld mot kvinnor

Ett långsiktigt och hållbart arbete mot mäns våld mot kvinnor förutsätter en god strukturerad samverkan mellan berörda myndigheter. En del i arbetet är att upprätta en tydlig ansvarsbeskrivning för myndigheternas respektive insatser vid mäns våld mot kvinnor.

Ansvarsbeskrivningen för varje myndighet utgår från respektive ansvar och skyldighet enligt gällande lagar, föreskrifter/regelverk m.m. samt den nationella strategin för att förebygga och bekämpa alla uttryck av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation såväl kvinnors som mäns våld, våld i hbtq-relationer, hedersrelaterat våld, könsstympning samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Kommunens ansvar

Inom arbetet som rör barn och unga ska de mänskliga rättigheterna främjas och alla former av kränkande behandling motverkas. Det förebyggande arbetet ska motverka destruktiva maskulinitetsnormer och utsatthet för våld

Upptäcka och identifiera barn som kan vara utsatt för våld eller bevittnat våld

Informera den våldsutsatta om vilken hjälp till skydd och stöd som finns att få och stödja i att ta kontakt med andra myndigheter och organisationer

Anmäla enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen barn som utsätts för våld/bevittnar våld eller riskerar att utsättas för våld/bevittna våld

I arbetet med våldsutsatta vuxna och barn samt utövare av våld:

- Inleda utredning enligt 11 kap. 1 § Socialtjänstlagen - skyndsamt gällande barn och vid samtycke gällande vuxna
- Särskilt beakta barnens behov av skydd och stöd

Bedöma och tillgodose våldsutsattas behov av omedelbart skydd och stöd

Bedöma risk för upprepat och fortsatt våld

Tillgodose våldsutsattas långsiktiga behov av skydd och stöd

Informera den våldsutsatta om vilken hjälp till skydd och stöd som finns att få och stödja i att ta kontakt med andra myndigheter och organisationer.

Stödja våldsutsatta i, och samordna, kontakter med andra myndigheter

Vid behov hjälpa våldsutsatta till skyddat boende och ekonomiskt bistånd

Vid behov erbjuda stöd till utövare av våld.

Ge information och avlastning till anhöriga

Samordna arbetet med andra myndigheter

Arbeta i enlighet med SOSFS 2014/4

Polismyndighetens ansvar

Bedriva förundersökning rättssäkert och effektivt

Genomföra kvalitativa förstahandsåtgärder som;

- brottsplatsundersökning,
- bevissäkring,
- förhör med misstänkt, målsägande (helst videoinspelning), vittnen m.m.
- dokumentation av skador

Utföra hot- och riskbedömningar

Bistå med skyddsåtgärder

Informera om processens gång och initiera målsägandebiträde

Anmäla enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen barn som utsätts för våld/bevittnar våld eller riskerar att utsättas för våld/bevittna våld

Informera den våldsutsatta om vilken hjälp till skydd och stöd som finns att få och stödja i att ta kontakt med andra myndigheter och organisationer.

Informera utövare av våld om vilket stöd som finns att få och stödja i att ta kontakt med berörda myndigheter.

Åklagarmyndighetens ansvar

Leda förundersökningar avseende våld i nära relationer rättssäkert och effektivt

Besluta vilka gärningar som ska utredas och ge direktiv till polisen om vilka utredningsåtgärder som ska vidtas såsom exempelvis rättsmedicinsk undersökning, rättsintyg, husrannsakan, förhör m.m.

Fatta beslut om huruvida åtal ska väckas eller om förundersökningen ska läggas ned

Föra talan i domstol

Anmäla enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen barn som utsätts för våld/bevittnar våld eller riskerar att utsättas för våld/bevittna våld

Hälsa- och sjukvården samt tandvårdens ansvar

Upptäcka och identifiera våld

Anmäla enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen barn som utsätts för våld/bevittnar våld eller riskerar att utsättas för våld/bevittna våld

Medicinsk undersökning och vård

Krisomhändertagande och bedömning av psykiska symtom samt behandling

Dokumentera och utfärda intyg eller utlåtande

Uppmuntra enskild till polisanmälan och vid grova brott överväga polisanmälan

Riskbedömning

Informera den våldsutsatta om vilken hjälp till skydd och stöd som finns att få och stödja i att ta kontakt med andra myndigheter och organisationer

Informera utövare av våld om vilket stöd som finns att få

Samordna arbetet med andra myndigheter

Arbeta i enlighet med SOSFS 2014/4

Kriminalvårdens ansvar

Ge stöd och behandling till utövare av våld

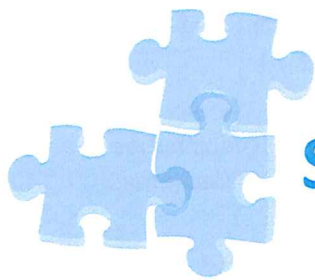
Utreda eventuellt behov av behandlingsinsatser och stödja våldsutsatta kvinnor

Motivera till behandling och göra en riskbedömning

I samarbete med socialtjänsten utarbeta en handlingsplan

Anmäla enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen barn som utsätts för våld/bevittnar våld eller riskerar att utsättas för våld/bevittna våld

I alla beslut rörande klienter beakta brottsofferperspektivet

Strategisk handlingsplan

Den strategiska handlingsplanen 2018-2021 syftar till att stärka förutsättningarna att nå målen i strategin. Berörda myndigheter behöver upprätta egna handlingsplaner för att strategins mål ska nås.

Målet med det läns-gemensamma arbetet är att våldsutsatta vuxna och barn och utövare av våld uppmärksammas och att de får tillgång till samhällets skydd- och stödinsatser genom strukturerad samverkan. Barnperspektivet ska genomsyra allt arbete med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Arbetet ska präglas av rättssäkerhet och inkluderar alla uttryck av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation såväl kvinnors som mäns våld, våld i hbtq-relationer, hedersrelaterat våld, könsstympning samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Operativt arbete i varje berörd verksamhet som syftar till att nå det nationella målet - att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

1. Ett utvecklat och verkningsfullt förebyggande arbete för att förhindra att våld överhuvudtaget uppstår samt att förmå de som utövar våld att upphöra med det.

Det innebär att varje myndighet behöver fastslå det enskilda ansvaret och samverkansansvaret inom nedanstående punkter för att utveckla det förebyggande arbetet:

- Kompetensutveckla personal inom alla uttryck av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation
- Samordna det våldsförebyggande arbetet och andra preventionsområden som brottsförebyggande, återfallsförebyggande och folkhälsoarbete
- Inkludera ämnet våld och konflikter inklusive hedersrelaterat våld och förtryck och könsstymning i det föräldraskapsstödande arbetet
- Uppmärksamma barn och unga som riskerar att hamna i prostitution, i det förebyggande arbetet
- Inkludera frågor om jämställdhet, maskulinitetsnormer, sexköp och pornografi i arbetet med barn och unga.

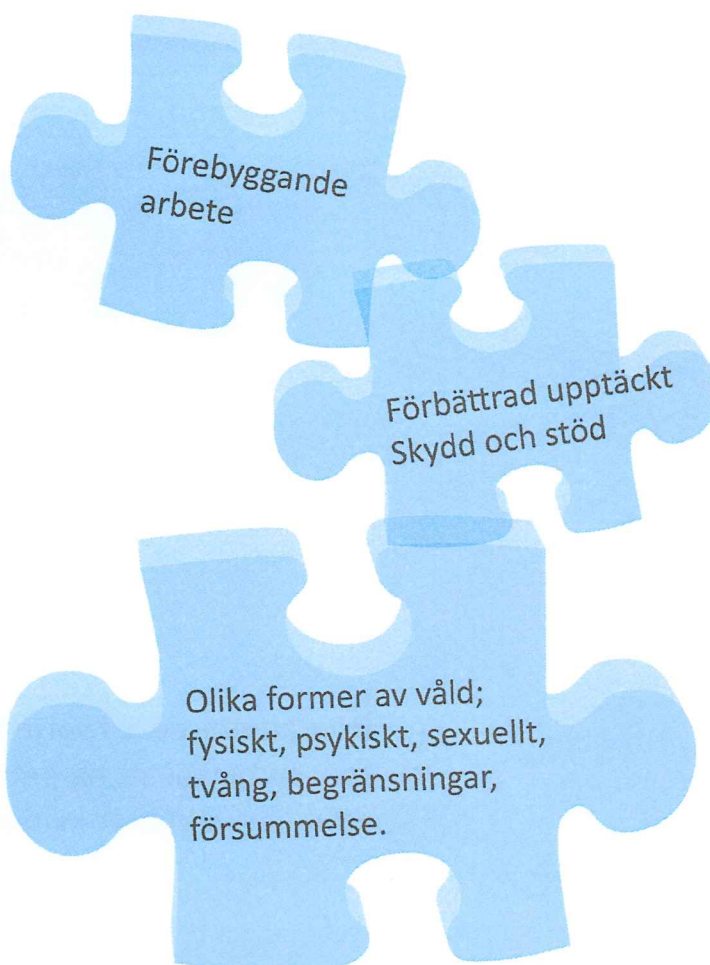
2. Förbättrad upptäckt av våldsutsatta och våldsutövare samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta vuxna och barn.

Det innebär att varje myndighet behöver fastslå det enskilda ansvaret och samverkansansvaret inom nedanstående punkter för att bättre uppmärksamma och förbättra stödet och skyddet:

- Grundutbilda personal om mäns våld mot kvinnor och aktuell lagstiftning för att kunna uppmärksamma våldsutsatta och utövare av våld
- Grundutbilda om anmälningsplikten enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen
- Kompetensutveckla personal om våldsutsatta i särskilt sårbara situationer som ålder, missbruk, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet eller

könsuttryck, utländsk bakgrund, och närståendes värderingar kring självbestämmande rätt över sexualitet och relationer

- Ta fram information som är tillgänglig för alla medborgare om vilket stöd och skydd som finns
- Uppmärksamma våldsutsatta och utövare av våld och kunna hänvisa dem till rätt instans internt och externt
- Se till att barnperspektivet genomsyrar hela insatskedjan så att barnens behov och röster tydliggörs, uppmärksammas och tillgodoses
- Garantera att omhändertagandet av våldsutsatta personer och utövare av våld är professionellt, tryggt och respektfullt
- Garantera tillgång till likvärdigt skydd och stöd i hela länet.

3. Effektivare brottsbekämpning

Det innebär att varje myndighet behöver fastslå det enskilda ansvaret och samverkansansvaret inom nedanstående punkter för att effektivisera brottsbekämpningen:

- Garantera kvalitativa, likvärdiga och effektiva utredningar och lagföringar inom rättsväsendet
- Kompetensutveckla om alla uttryck av mäns våld mot kvinnor på alla nivåer i rättskedjan kring bemötande och skydd av våldsutsatta vuxna och barn som är, eller riskerar att bli, utsatta för våld och sexualbrott
- Ge stöd till brottsoffer i form av målsägandebiträde/särskild företrädare för barn, tidigt i rättsprocessen
- Samverka kring brottsbekämpningen av mäns våld mot kvinnor
- Arbeta med spaning och anmälningar avseende misstänkta köp av sexuell tjänst
- Samverka med branschorganisationer för att uppmärksamma utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

4. Förbättrad kunskap och metodutveckling

Det innebär att varje myndighet behöver fastslå det enskilda ansvaret och samverkansansvaret inom nedanstående punkter för att förbättra och utveckla kunskapen och arbetet mot mäns våld mot kvinnor:

- Vidareutbilda personal om alla uttryck av mäns våld mot kvinnor
- Utveckla kunskapsutbytet inom den egna myndigheten kring ärendehantering om mäns våld mot kvinnor
- Utveckla kunskapsutbytet om respektive aktörs ansvarsområde enligt socialtjänstlagen
- Genomföra systematisk uppföljning av insatsers resultat på individ- och grupp-nivå.

